

Kuva: Kalle Kultala, Suomen valokuvataiteen museo.

KUVAPALVELUA MUSEOISSA - MAKSULLISUUS PUHUTTAA

Tutkija Maria Virtanen, Suomen valokuvataiteen museo

Esiteys perustuu

- Suomen valokuvataiteen museon tammikuussa järjestämään Purku-klubi keskusteluun

”Rahastavatko museot kuvallisella kulttuuriperinnöllä?”

Purku-klubin aihe liittyi koko muistiorganisaatiosektorilla ajankohtaiseen keskusteluun avoimesta datasta ja (erityisesti digitaalisen/digitoidun) kulttuuriperinnön saavutettavuudesta.

Klubikeskustelusta ilmestyy esittäjän yhdessä amanuenssi Sofia Lahden ja tutkija Anni Walleniuksen kanssa kirjoittama artikkeli Faili-lehden uudessa numerossa 1/2013.

Museot perivät Suomessa yleisesti käyttömaksuja asiakkaille luovutettavista kuvatiedostoista

Esimerkinä Suomen valokuvataiteen museon hintoja

Yleishyödyllisten kulttuurijärjestöjen yms. julkaisut 10 €

Aikakaus- ja päivälehdet 70 €

Kirjan kuvitus 70 - 120 €

Kirjan kansi 140 €

www-sivut/kertakorvaus 30 - 100 €

Televisio/kertakorvaus 60 - 100 €

Digitaalinen kuvatiedosto näyttelykäyttöön 50 €

Mainonta (hinta riippuu kuvan käyttölaajuudesta ja näkyvyydestä kampanjassa)

Painettu kuva 420 - 800 €

Verkossa julkaistu mainos 120 - 600 €

TV- ja elokuvamainos 420 - 800 €

Ulkomainonta 800 - 2500 €

...jne (hinnasto jatkuu Suomen valokuvataiteen museon sivuilla:
<http://www.valokuvataiteenmuseo.fi/fi/tietopalvelut/kuvapalvelut>)

**Museoiden (ja myös muiden
muistiorganisaatioiden) digitoimaa
kuvamateriaalia on suojattu ns. vesileimoin
verkkopalveluissa**

-esim. Kuvakokoelmat.fi, Arjenhistoria.fi ,
Kantapuu

Kuvista perittävät käyttömaksut, vesileimat ja
muut kuviin museoissa liittyvät käytännöt ovat
herättäneet kritiikkiä: **rahastavatko museot
kuvallisella kulttuuriperinnöllä?**

Mihin museoiden kuvahintoja verrataan?

-kaupalliseen toimijaan?

->esim. STT-Lehtikuvan hinnat noin kaksinkertaisia
Museoviraston hintoihin verrattuna

-muiden muistiorganisaatioiden käytäntöihin?

-> Kansalliskirjaston ja -arkiston digitoidut materiaalit
pääsääntöisesti maksuttomia

-vai kenties roskalavaan?

->kuka tahansa voisi rakentaa vapaasti tarjottavasta
kulttuuriperinnöstä omaa perintöään haluamallaan
tavalla

Miksi museoiden kuvat maksavat?

-resurssit:

”Kun yhteiskunta eli kunnat ja valtio eivät kata kokonaan museoiden toimintakustannuksia, vaan edellyttävät museoilta omaa tulonhankintaa, avoimen tiedon ilmainen jakaminen istuu huonosti museoiden nykyiseen ansaintalogiikkaan.” (Janne Vilkuna, Museo-lehti 1/2013)

-maksuperustelaki (valtio-omisteiset museot)

Mitä museot kuvilla tienavat?

-Museovirasto: 2 htv

-Vapriikki: 1 htv

-vuoden 2010 kuvamyyntituloja Valtakunnalliset erikoismuseot -selvityksessä (Kalle Kallio, 2012) :
Arkkitehtuurimuseo 11 000, Designmuseo 6000,
Lasimuseo 1000, Maatalousmuseo Sarka 1000,
Rautatiemuseo 2000, Urheilumuseo 12 000,
Suomen valokuvataiteen museo 6000 euroa.

Maksullisuuteen vaikuttavat myös

- tekijän oikeus saada korvaus tekemästään työstä
- tekijän tai perikunnan mahdolliset tuotto-
odotukset
- tekijänoikeuslainsäädännön poikkeuksellinen
hankaluus ja tulkintavaikeudet valokuvan kohdalla
- vesileimakäytäntöä myös perustelu
tekijänoikeuksien suojelemisella

**Entä vanhemmat kuva-aineistot, jotka eivät enää
tekijänoikeussuojan piirissä?**

Perimmäisten kysymysten äärellä: kenelle kulttuuriperintö kuuluu?

- unohtuiko museoilta ns. suuri yleisö, joka ei maksa kuvista tai tilaa niitä kuvapalvelusta?
- miksi museot lopulta ovat olemassa?

Kuka julkisrahoitteisten organisaatioiden suojissa olevan kulttuuriperinnön moraalisesti omistaa?

AvoinGLAM –verkosto: julkisin varoin hankitun tai esimerkiksi digitoidun kulttuuriperinnön tulisi olla mahdollisimman saavutettavaa - tekijänoikeuksia tulee toki kunnioittaa.

Maksullisuuteen saattaa jatkossa vaikuttaa mm.

-muutuskäsittelyssä olevan **PSI-direktiivi** (Reuse of public sector information)

Keskustelua ja vaatimuksia kuvallisenkin kulttuuriperinnön avaamisesta ja vapaammasta käytettävyydestä tuskin voidaan enää täysin sivuuttaa.

Kuva: Gustaf Sandberg, Svenska Litteratursällskapet i Finland (kirjasta Helsingfors i ord och bild).

Askelia avoimuuteen Suomessa ottaneet mm.

Svenska Litteratursällskapet i Finland ja Kuvataiteen keskusarkisto.

Pienin askelin ja suurin suunnitelmin kohti avoimuutta?

-lisää tekijänoikeusrajoituksista vapaalla kuva-aineistolla toteutettavia hankkeita, jossa kulttuuriperintöä tuodaan mahdollisimman avoimeksi lisensoituina, korkealaatuisina ja -resoluutioisina tiedostoina verkkoon?

-joskus museotoimintaa pääasiassa rahoittava julkinen valta ymmärtää paremmin vain tarpeeksi suurten hankkeiden ja visioiden merkityksen

Yhtenäisen vision luominen omistuspohjaltaan heterogeenisessä museomaailmassa voi olla haaste

mutta

kuitenkin esimerkiksi **Museoliitossa** on aktivoitunut **suunnittelemaan museoille uutta suositusta** valokuvien jakeluun, myyntiin sekä kuvauslupiin liittyen.

Jäämme odottamaan tuloksia – kenties jotkut meistä pääsevät vaikuttamaankin suosituksiin!

Lisätietoa esim.

Häyrinen, Ari: Open Sourcing Digital Heritage. Digital Surrogates, Museums and Knowledge Management in the Age of Open Networks. Jyväskylän yliopisto 2012, saatavissa <https://jyx.jyu.fi/dspace/handle/123456789/40157>

Vuoden 2013 Teemapäivien sivut:

<http://www.fng.fi/teemapaivat/teema13kooste>

Suomalaisten museoiden OpenMuseum-Facebookryhmä.

SLS:n ja Kuvataiteen keskusarkiston esimerkit kuva-aineistojen avaamisesta:

<http://www.flickr.com/photos/slsarkiva/>

<http://www.lahteilla.fi/nyblin/>